

EVALUAREA MANAGEMENTULUI FORESTIER DIN REPUBLICA MOLDOVA

D.Galupa, V.Sverdlic

Universitatea Tehnică din Moldova

INTRODUCERE

Pădurile Republicii Moldova sunt o parte componentă a patrimoniului natural național, reprezentând importante resurse naturale strategice. În complexul resurselor naturale ele sunt printre puținele din cele regenerabile și oferă posibilitatea de a influența și ameliora calitatea mediului înconjurător. Prin diversitatea lor structurală și funcțională pădurile se impun ca cele mai valoroase asociații de vegetație naturală.

1. CARACTERISTICA SECTORULUI FORESTIER

Resursele forestiere din Republica Moldova sunt constituite din resursele fondului forestier și a vegetației forestiere de pe terenurile din afara acestuia.

Conform datelor Cadastrului funciar general la 01.01.2005, fondul forestier național ocupă suprafața de 425,50 mii ha, inclusiv suprafața acoperită cu păduri 348,80 mii ha.

Pe parcursul secolului XX suprafețele de păduri din Republica Moldova au avut tendințe de creștere cu circa 30 mii ha anual. Însă, la începutul secolului XXI se observă tendința de reducere a suprafețelor de păduri, de aceea în aceste condiții se impune remodelarea managementului forestier în scopul menținerii fondului forestier și utilizării eficiente a acestuia (tabelul 1).

Tabelul 1. Evoluția suprafețelor pădurilor în Republica Moldova (informație selectivă)

Anii de referință	Suprafața acoperită cu păduri, mii ha
1918	230,0
1945	222,0
1966	247,6
1973	271,2
1978	278,2
1983	301,2
1988	317,6
1993	373,7
2003	375,8
2005	348,8

Sursa: ASS „Moldsilva”.

În perioada postbelică, suprafețele acoperite cu vegetație forestieră au fost extinse cu circa 200 mii ha, în unii ani atingându-se indici de circa 14 mii ha. Spre regret, la sfârșitul anilor 90 ritmurile extinderii au conținut, iar în ultimii ani practic s-au stopat definitiv.

Actualmente, Republica Moldova mai dispune de 76,7 mii ha vegetație forestieră din afara fondului forestier, exprimată prin 30,5 mii ha perdele forestiere de protecție (a câmpurilor agricole, drumurilor, râurilor și bazinelor acvatice etc.) și restul - plantații de arbori și arbuști, care, de asemenea, contribuie substanțial la menținerea echilibrului ecologic.

Pentru asigurarea unui echilibru ecologic constant și a unei influențe mai pronunțate asupra regimului climatic și hidrologic din teritoriu, pentru crearea unor coridoare ecologice de interconexiune între trupurile de pădure și sporirea productivității terenurilor agricole, este necesar de a planta pînă în anul 2020 încă circa 130 mii ha terenuri cu vegetație forestieră.

Comparativ cu alte țări, Republica Moldova denotă indici foarte mici specifici resurselor forestiere. Pentru fiecare locuitor al republicii revine câte 0,075 ha, 10 mc masă lemnoasă în picioare și 0,1 mc lemn recoltat.

Gradul de împădurire și suprafața pădurilor revenită unui locuitor pentru unele țări se prezintă în tabelul 2.

Astfel, pentru Europa gradul mediu de împădurire este de 30,5%, țările CSI – 40,1%, America de Nord – 25,1%.

Ca sector al economiei naționale, gospodăria silvică nu poate fi asociată cu imaginea unor exploatari masive de masă lemnoasă. Rolul principal al silviculturii în prezent constă în asigurarea tonificării pădurilor ca element principal de stabilizare a echilibrului ecologic în teritoriu.

Situația generală în domeniul forestier al Republicii Moldova este condiționat de următorii factori majori:

- Caracteristicile cantitative și calitative ale resurselor forestiere al țării, tendințele și dinamica proceselor silvo-biologice;
- Prezența unei structuri instituționale plenipotențiare și capabile de a percepe, înregistra,

acționa, influența și schimba tendințele negative din domeniul de menținere, conservare, dezvoltare și utilizare a resurselor forestiere;

- Starea economică generală în țară și pe ramură, veniturile și puterea de cumpărare a populației, amploarea sărăciei și corupției, structura consumului, tendințele și prognoza în dezvoltarea lui, capacitatea sectorului forestier de a satisface nevoile economiei și populației în produsele și serviciile pădurilor;

- Politica statului în domeniul forestier.

Intenția conceptuală de a revigora în complexitate funcția esențială a pădurii ca stabilizator general al tuturor celorlalte componente ale capitalului natural, de a restabili tezaurul biodiversității, de a valorifica potențialul terapeutic, estetic și afectiv al pădurilor pentru dezvoltarea umană poate rămâne doar o simplă declarație dacă silvicultura nu se va reforma radical în spiritul unor noi principii ale economiei de piață.

2. ANALIZA INDICATORILOR MANAGEMENTULUI FORESTIER DIN REPUBLICA MOLDOVA

Analiza lucrărilor principale în silvicultura din Republica Moldova. Analiza ne-a arătat că volumul lucrărilor silviculturale de bază în perioada postbelică se afla în permanentă creștere, iar în anul 1980 a atins 223% din nivelul anului 1960. Apoi s-a început o scădere bruscă a productivității, în anul 2000 volumul lucrărilor silviculturale a constituit 77% în comparație cu nivelul anului 1980. Considerabil s-au micșorat volumul lucrărilor de creștere a materialului săditor - 17,3% comparativ cu nivelul anul 1980, volumul colectării semințelor - 47%, volumul pregătirii solului - 14,8%, volumul plantărilor - 5,5%, volumul lucrărilor de îngrijire a culturile silvice - 5,9%, anul de referință fiind același.

Recoltarea și prelucrarea produselor silvice în Republica Moldova. În conformitate cu articolul 33 al Codului Silvic produse ale pădurii sunt considerate produsele lemnoase și nelemnoase, serviciile activității de realizare a funcțiilor de protecție a pădurilor.

În procesul tuturor tăierilor silvice (tăieri de îngrijire și conducere, tăieri de igienă, tăieri de produse principale, tăieri de reconstrucție etc.), efectuate în fondul forestier gestionat de Agenția „Moldsilva”, se recoltează anual în mediu circa 400 mii m³ masă lemnoasă, din care circa 85% constituie lemnul pentru foc (tabelul 3).

Analiza stării actualelor păduri indică prezența unor importante rezerve de masă

lemnoasă. Creșterea anuală este de 1,153 mil mc, recoltarea este de doar 35-40% (indicele de intensitate). Structura pe proveniență și pe vârste a arboretelor permite utilizarea rațională în condițiile supravegherii stricte și asigurării necondiționate a procesului de regenerare, a creșterii medii până la valori de 65-70% sau suplimentar circa 300 mii mc. Acest exemplu este confirmat și prin experiența altor țări.

Reieșind din cele expuse mai sus, în utilizarea produselor pădurii menționăm:

- Prezența unor rezerve suplimentare de masă lemnoasă prin efectuarea lucrărilor prevăzute de amenajamentul silvic (până la 15-25%);

- Nefolosirea integrală a masei lemnoase recoltate, în păduri rămâne 20-25% de resturi care pot fi utilizate;

- Prezența rezervelor de produse accesorii, care pot fi recoltate în păduri fără a dauna (acestea constituie 30-35% din volumele actuale recoltate).

Resursele umane în silvicultura din Republica Moldova. Calitatea capitalului uman din sectorul silvic este poate cel mai important factor în funcționalizarea principiilor sănătoase de gestionare a pădurilor.

La etapa actuală de dezvoltare a gospodăriei silvice, în conformitate cu Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova, apare necesitatea de specialiști silvici cu un nivel mai înalt de pregătire. De nivelul de calificare a specialiștilor ramurii silvice depinde asigurarea gestionării resurselor silvice cu scopul sporirii importanței lor ecologice și economice. În structura ramurii silvice activează 16 întreprinderi de stat pentru silvicultură, 3 întreprinderi silvocienetice, 4 rezervații naturale de stat și Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice.

Gestionarea/gospodărirea/paza fondului forestier aflat în subordinea Agenției „Moldsilva” este asigurată de circa 5,7 mii angajați și nu s-a modificat esențial pe parcursul ultimilor ani. Pentru fondul forestier subordonat primăriilor nu există o informație veridică actuală, dar conform estimărilor anterioare acest indice constituie circa 60 de persoane sau circa 15-18% din necesarul de personal (figura 1).

Dinamica productivității muncii în ramura silvică în perioada anilor 1995-2005 a avut tendințe controversate, de exemplu, în silvicultură indicatorul în cauză a crescut esențial, iar în activitatea auxiliar-industrială s-a micșorat substanțial. Aceasta este legat de faptul că veniturile din silvicultură au tendință continuă de creștere, ceea ce și cauzează ridicarea productivității muncii, iar veniturile din activitatea auxiliar-industrială au, respectiv, tendințe de scădere (tabelul 4).

Tabelul 2. Benchmarking-ul gradului de împădurire și suprafeței pădurilor la 1 locuitor în țările lumii.

Țara	Gradul de împădurire, %	Suprafața pădurilor la 1 locuitor, ha/loc
Polonia	27,4	0,23
Turcia	11,4	0,7
Bulgaria	29,7	0,4
România	26,5	0,29
Marea Britanie	8,2	0,04
Belgia	22,6	0,08
Franța	25,2	0,27
Germania	28,1	0,12
Finlanda	58,9	4,64
SUA	22,4	1,19
Ucraina	15,6	0,19

Sursa: Internet.

Tabelul 3. Volumul masei lemnoase recoltat în fondul forestier gestionat de Agenția „Moldsilva”.

Nr.	Anii de referință	Volumul de masă lemnoasă recoltat, mii m ³			
		Total	Inclusiv volumul realizabil	Din care:	
				Lemn de lucru	Lemn pentru foc (inclusiv nuiele, crăci, ramuri)
1	1998	387,9	369,9	37,5	332,4
2	1999	382,4	364,9	38,8	326,1
3	2000	375,8	365,2	39,7	325,5
4	2001	359,7	343,5	37,3	306,2
5	2002	403,2	386,8	50,4	336,4
6	2003	438,9	418,9	47,0	371,9
7	2004	422,0	402,3	43,5	358,8
Media pe perioadă		395,7	378,8	42,0	336,8

Sursa: Studiul pentru Republica Moldova “Asigurarea durabilității pădurilor și mijloacelor de trai prin perfecționarea guvernării și controlului asupra tăierilor ilicite”, Chișinău, 2005.

Tabelul 4. Dinamica productivității muncii în ramura silvică din Republica Moldova.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
- Silvicultură	81,9	69,3	69,6	63,6	49,9	67,1	51,0	75,6	108,0	99,0
- Activitatea auxiliar-industrială	185,7	166,6	158,0	122,3	95,4	134,1	95,0	115,4	41,8	47,5

Sursa: ASS “Moldsilva”.

Analiza situației create în vederea asigurării ramurii silvice cu specialiști demonstrează noile în condiții economice, gospodăria silvică necesită schimbări radicale în ceea ce privește abordarea problemelor în domeniul pregătirii resurselor umane și ridicării nivelului lor de calificare.

Analiza rezultatelor economico-financiare a silviculturii în Republica Moldova. Un factor important pentru asigurarea unei gestionări durabile a pădurilor stării economico-financiare a sectorului

forestier, capacităților întreprinderilor silvice de a acoperi cheltuielile și a căpăta profit.

Analiza indicatorilor economici ai silviculturii din perioada anilor 1995-2005 demonstrează o creștere considerabilă a veniturilor totale. În același timp, ponderea veniturilor forestiere în produsul intern brut (PIB) al țării rămâne încă nesemnificativă - 0,3-0,4 %.

Dinamica principalilor indicatori de dezvoltare a ramurii silvice ne demonstrează o

creștere considerabilă a veniturilor totale, care au constituit în 2004 circa 105 mil lei și au reprezentat o creștere de 3,6 ori față de anul 1995.

Din veniturile totale 97 mil lei sau 92% le revine celor de la activitatea de producere și doar 8

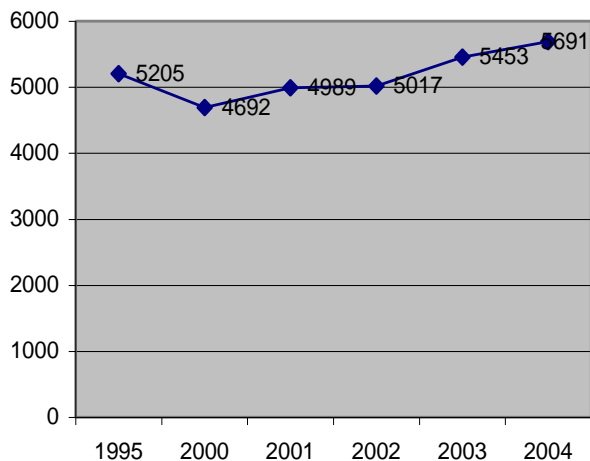

Figura 1. Dinamica personalului silvic în Republica Moldova (sursa: ASS „Moldsilva”).

mil lei (circa 8%) – alocațiilor bugetare. Dacă comparăm cu anul 1995, atunci observăm că în acea perioadă alocațiile bugetare aveau o pondere mai mare – circa 18%, iar veniturile totale, respectiv, ocupau o pondere mai mică.

Structura veniturilor de la activitatea de producere se divizează pe cele două activități tradiționale de bază:

- *Venituri din silvicultură*, care includ paza, protecția, creșterea materialului forestier de reproducție, lucrările de regenerare, tăierile de îngrijire, igienă, conservare etc. În anul 2004 aceste venituri au constituit circa 72 mil lei față de 13 mil lei în 1995 și, în general, au avut tendință continuă de creștere. Cea mai mare pondere din venituri o constituie comercializarea producției lemnoase – circa 88%, urmată de comercializarea materialului săditor, servicii de transport etc;

- *Venituri în activitatea auxiliar-industrială*, care includ prelucrarea lemnului, colectarea, achiziționarea și comercializarea produselor nelemnoase și agricole din sector. Veniturile din această activitate au alcătuit în anul 2004 circa 25 mil lei, s-au mărit de două ori față de 1995 și au avut un trend de scădere pe parcursul perioadei analizate.

Paralel cu creșterea veniturilor, cheltuielile totale, de asemenea, au avut tendințe de creștere și au atins în 2004 circa 107 mil. lei, ceea ce reprezintă o creștere de patru ori față de anul 1995.

Structura cheltuielilor a fost următoarea:

- *Cheltuieli operaționale în silvicultură* au constituit 84 mil lei sau 80% din total cheltuieli, ponderea acestora față de anul 1995 a constituit o creștere de circa 20 de puncte procentuale. În ce privește structura cheltuielilor în silvicultură atunci menționăm că cea mai mare pondere o ocupă următoarele articole de calculație: cheltuieli generale și administrative – 27%, inclusiv salariul administrației – 24%; lucrări de pază și protecție a pădurii – 25%; lucrări silvice – 21%;

- *Cheltuielile în activitatea auxiliar-industrială* au constituit circa 22 mil lei și au reprezentat o creștere dublă față de anul 1995.

Dacă guvernării actuali vor lua toate măsurile ce se impun pentru menținerea pădurilor, dând cadrul legal pentru trecerea la o cultură și folosință chibzuită a pădurilor rămase, este bine. Dacă nu, atunci generațiile viitoare vor avea de plătit și de plătit foarte scump negliobla și nesocotința părinților, întrucât repararea unor astfel de greșeli este foarte anevoioasă, costisitoare și îndelungată. Readucerea pădurilor pe vechile locuri de pe care au fost înlăturate cere multă pricepere, multă muncă și cheltuială și mulți zeci de ani, până să ajungă să-și refacă toate ale lor (solul, clima, flora), de multe ori acest lucru nefiind cu putință.

Managementul forestier necesită o remodelare în scopul asigurării gestionării durabile a fondului forestier, extinderii terenurilor cu vegetație forestieră, aducându-și aportul său în dezvoltarea localităților rurale, reducerea sărăciei, asigurarea echilibrului ecologic, ameliorarea peisajului național și a condițiilor de trai, contribuind la dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova.

Bibliografie

1. *Datele ASS „Moldisilva”*.
2. *Studiul pentru Republica Moldova “Asigurarea durabilității pădurilor și mijloacelor de trai prin perfecționarea guvernării și controlului asupra tăierilor ilicite”*, Chișinău, 2005.

Recomandat spre publicare: 28.06.06